

Östergötlands Hembygdsblad

Östergötlands Hembygdsförbund

Nr 1-2011

Valda för verksamhetsåret 2010 Styrelsens sammansättning för Östergötlands Hembygdsförbund.

Ordförande vald 2010:

Magnus Davidsson
Box 254
590 21 Väderstad
magnus.davidsson@ostergotland.hembygd.se
Väderstad Hbf
0142-181 76

Ordinarie ledamöter, Valda för åren 2009-2010

Bengt Björner
Brunneby
597 94 Ätvidaberg
bengt.bjorner@telia.com
Björnsäter Hbf
0120-601 71

Margaretha Engman
Blockstensgatan 23
603 86 Norrköping
margaretha.engman@tele2.se
Hbf Vilbergens Vänner
011-16 68 46

Mikael Johansson
Rösgången 37, 3tr
602 11 Norrköping
mikael.johansson.381@live.se
Östra Eneby Hbf
011-18 73 95
mobil 0768-51 40 82

Roland Karlsson
Vibergsvägen 5
585 97 Linköping
Skeda Hbf
013-870 46

Valda för åren 2010-2011

Inga Britta Adolfsson
Medevi, Kalvsjö
591 97 Motala
ingabritta.adolfsson@e.lrf.se
Västra Ny Hbf
hem 0141-910 24
mobil: 070-63 48 514

Bo Sjöqvist
Slåttervägen 9
614 96 Östra Ryd
bogs@telia.com
Östra Ryd hbf
011-724 24

Dan Malmsten
Länsmuseet, Box 232
581 02 Linköping
dan.malmsten@ostergotlandslansmuseum.se
013-23 03 91

Jan Paul Strid
Hargs Västergård Björklunden
590 48 Vikingstad
jan.paul.strid@liu.se
013-822 41

Hemsida

<http://www.hembygd.se/ostergotland>

ÖSTERGÖTLANDS HEMBYGDSBLAD

Ansvarig utgivare:

Magnus Davidsson
Box 254 590 21 Väderstad
Tel: 0142-181 76

Redaktion:

Ing-Mari Hagelin
Stig Muhrman
Bengt Björner
0142-100 08
0142-103 71
muhrman@telia.com
0120-601 71

ÖSTERGÖTLANDS HEMBYGDSBLAD

ges ut av Östergötlands Hembygdsförbund.
96 föreningar med ca. 20.000 medlemmar är anslutna till förbundet.

Personliga suppleanter:

Ing-Marie Hagelin
Prästgårdsliden 10 B
595 42 Mjölby
ingmarie.hagelin@gmail.com
Mjölby Hbf
0142-100 08

Joakim Johansson
Skogslyckegatan 56
587 27 Linköping
slottsfogde@gmail.com
Landeryd Hbf
0709-31 55 06

Rolf Pettersson
Rökingestigen 45
590 71 Ljungsbro
rolf.k.pettersson@telia.com
Vreta Kloster Hbf
013-660 77

Margaretha Olofsson
Brånstad, Ågård
590 48 Vikingstad
margaretha-olofsson@tele2.se
Gammalkil Hbf
013-33 12 36

Personliga suppleanter:

Birgitta Hertin
Lokes väg 6
612 34 Finspång
birgitta.hertin@telia.com
Risinge Hbf
0122-153 33

Roland Lindebring
Krångestad
590 48 Vikingstad
gnirbednil@telia.com
Gammalkil Hbf
013-33 12 03

Bo Ragnarsson
Rosenlund
615 92 Valdemarsvik
bosse.ragnarsson@telia.com
Östra Ed Hbf
0123-310 66
mobil 0703-13 31 96

Vakant

Östergötlands Hembygdsblad utkommer

Omkring 15/3, 15/6, 15/9, 15/12.

Manusstopp:

15/5, 15/8, 15/11, 15/2.

Prenumeration:

50:- insättes på plusgirokonto 89 881-7

Lösnummerpris: 12:-

Annonspis:
helsida 800:-
halvsida 400:-
ideella föreningar 50% rabatt

Redaktionen efterlyser:

Programidébank

Inför det nya verksamhetsåret har många programansvariga hos våra Hembygdsföreningar suttit och ibland haft svårt komma med nya idéer. Detta framgick även vid funktionärsträffen i Väderstad då deltagarna bl.a. efterlyste en "programidébank".

Många trevliga aktiviteter genomförs förvisso vid våra östgötska Hembygdsföreningar men kännedom om inslagen stannar vanligen lokalt.

Låt oss hjälpas åt att börja bygga upp den önskade "programbanken" genom att med några rader (gärna via mejl) berätta om vad Föreningen sysslat med och gärna även en redogörelse för planerad verksamhet under året.

Vi kan då gemensamt skapa dels en programidébank och dels en kalender för årets aktiviteter.

Min Hembygdsförening

Både Hembygdsbladet och Hemsidan tar gärna emot foton med hembygdsanknytning, beskrivning av för-

eningen och dess hembygdsgård med ev. samlingar, redogörelser om intressanta personligheter och händelser, skrönor mm.

Hembygdslitteratur

Många föreningar lägger ner ett värdefullt arbete på att dokumentera sin bygd i både ord och bild. Det framställda alstret (skriften eller DVD-skivan) har inte sällan allmänt intresse men svårigheten är vanligen att nå ut utanför den "trängre" medlemskretsen. Har föreningen hembygdslitteratur i någon form, som är till salu sprider vi gärna kunskap om detta. Sänd oss i sådant fall ett recensionsexemplar så skall vi noga ta del av dess innehåll, skriva om detsamma och lämna kontaktuppgift mm.

Vi ser fram emot många mejl till Ing-Marie Hagelin (ingmarie.hagelin@gmail.com) alternativt via snigelpost under adress Prästgårdsliden 10 B, 595 42 Mjölby.

Kulturarv Östergötland och hemsidor

Som ni förhoppningsvis har sett så har Kulturarv Östergötland en ny hemsida www.kulturarvostergotland.se. Här är hembygdsrörelsen en jätteviktig del. Vi månar om att ha med länkar till alla föreningar oavsett om man är med i förbundet eller ej.

Som det är nu så har många föreningar egna hemsidor, antingen på egna domäner eller via Sveriges hembygdsförbunds domän. I dessa fall länkar vi in dessa adresser i portalen Kulturarv Östergötland. I de fall en förening inte har en egen hemsida erbjuder vi att lägga upp grundläggande uppgifter hos oss. Detta för att ni ska finnas med ute på nätet. Det kostar inget och är enbart en service. Nu när även Östergötlands hembygdsförbunds sida görs om och moderniseras byter vi naturligtvis information med varandra och er förening kommer att finnas med även där.

Vill ni veta mer om detta så hör av er till:

Dan Malmsten

Kulturarv Östergötland, Östergötlands museum

dan.malmsten@ostergotlandslansmuseum.se

013-23 03 91

Kulturarv
Östergötland

Innehåll:

Redaktionen efterlyser.	sid 3
Kulturarv Östergötland och hemsidor	3
Januarikonferensen	4
Publicerat i Grönköpings Veckoblad under 2000-talet	5
Några axplock ur Läns museets program 2011	5
Dackeupproret	6
Minnesord	6
Kontaktuppgifter för hembygdsföreningar inom Östergötlands Hembygdsförbund	7
Hur man bygger en Roxeneka	11
Projekt Hus med historia vid	
Kisa Hembygdsgård 2010	12
Det våras i Hagaberg	14
Ekenäs slott – ett mäktigt sagoslott	16
Sommarprogram 2011	
Sankt Annas Hembygdsförening	17
De tolv blyinfattade fönstren	18
Årets Förening 2010	19
Sya hembygdsförening	19

Januarikonferensen

Årets Januarikonferens blev en välbesökt tillställning. Nära sjuttio personer hade bänkat sig i Läns museets Wallenbergssal när vice ordförande Inga-Britta Adolfsson hälsade välkommen.

Maria Jansén från museet svarade för inledande programpunkten och informerade om aktuella utställningar på museet. Hon berättade om samarbetet med olika grupper ute i länet.

--Vi är glada över samarbetet, poängterade Maria och gav som exempel arbetet med byggnadsvård som också utgör en koppling till samhällsplanering.

Maria Jansén

-- I byggnader ligger en del av länets historia

Största verksamhetsområdet är arkeologi och av stor vikt är också konservering.

--Det senare handlar om att ta hand om kulturskatten i länet.

Viktigt är att nå ut med verksamheten och att vara pedagogisk, påpekade Maria.

-- Vi ska vara ett stöd men det ska också vara roligt!

I nästa programpunkt informerade Pia Nilsson från Riksantikvarieämbetet i Linköping om flera stora områden, bland annat fornminnesregistret, kulturlämningar och lagskydd.

De kartor som visades illustrerade att forn lämningar kan erbjuda en historisk vandring och sätta fantasin i rörelse.

Pia Nilsson

Vad har till exempel "stenröset borti backen" att berätta för den som kan lyssna!

Pia tog också upp skiftesbruket och de förändringar som blev följden men med skiftet följde också gräl och osämja bland byborna. Här kan vara lämpligt att påminna om Kalle Bäck's intressanta bok "Början till slutet" som handlar om laga skifte och torpbebyggelsen i Östergötland 1827-65.

Pias framträdande väckte berättigt intresse med många frågor från publiken som följde.

Börje Johansson, Hägerstad-Kettilstad hembygdsförening informerade om upphovsrätt och sekretess via BUS (Bildkonst Upphovsrätt i Sverige) En ny och högaktuell verksamhet med STIM som förebild. Med BUS ska bildkonsten få ett fungerande rättskydd framhöll Börje Johansson.

-Lagskyddet kring bildupphovsrätten bildades 2010 och samtliga bildproducenter samlades under ett paraply. Det dyker ständigt upp frågor beträffande publicering som "hur får jag använda en bild taget på ett konstverk jag äger?". Hur långt sträcker sig rätten till en bild? 40 år-70 år? Om jag vill använda en bild, vart vänder jag mig för att få svar? Hur skall upphovsmannens namn återges? Får man använda en bild på nätet i publiceringssyfte?

Nej, bestämmelserna-rättskyddet gäller även bilder på nätet och rättskyddet sträcker sig även till bilder som används vid till exempel ett föredrag. Frågorna är alltså legio och Börje råder.

--Är ni tveksamma, kontakta BUS..

Det fanns också musik på programmet. Peos Dragspelsvänner underhöll och det blev både vals, polka och foxtrot plus flera låtar på begäran. Ett uppskattat inslag i programmet

Reine Andersson från Vreta Klosters hembygdsförening berättade om hur föreningen bygger en Roxeneka. En programpunkt med utmärkt bildmaterial om arbetet från de första hyvelspånen till sjösättningen av ekan.

En frågestund med AU i panelen avslutade Januarikonferensen och flera förslag från publiken diskuterades för att förhoppningsvis komma upp på styrelsens dagordning så småningom.

*Ing-Marie Hagelin
Foto Mikael Johansson*

Publicerat i Grönköpings Veckoblad under 2000-talet

Gratis entré

kommer att införas å Hembygdsmuseet, meddelar hr hembygdsföreningsordf. Fridolf Månsson. Däremot får besökarna erlægga ett par tior när de gå ut igen. Detta är dock inte att se som någon utträdesavgift utan en ren administrationsomkostnad.

Hembygdscirkeln

"Grönköping i vardag och söcken" avslutades på torsdagen med gemensamt kaffe samt medaljutdelning. Hr skolrektor Ludvig Hagwald kåserade över ämnet "En gatsten berättar", och den flitigaste deltagaren, fru änkefru Pilzén, belönades med en väggbonad, som hon själv hade vävt. Cirkeln slutes å nytt i januari.

Hembygdsmuseet

måste ev. flytta från hembygdsgården till billigare lokaler, sedan kommunen har beslutat att uttaga marknadsmässig hyra för densammas begagnande. Enligt hart när bekräftade uppgifter finns det redan en seriös spekulant atm. å det timrade v.m.k. hemlighuset från 1700-talet, nämligen det nybildade fastighetsbolaget Hemlighuset HB, som betraktar lokalen som lämplig för allehanda verksamheter av mera konfidentiell natur, försedd med hasp på insidan som den är.

Några axplock ur Läns museets program 2011.

Kan svenskheten ta slut heter en utställning som pågår till 25 april och handlar om vad som förenar oss som bor i Sverige.

Man frågar sig om svenskheten kan ta slut eller är förändring dess naturliga tillstånd?

Utställningen kombineras med olika föreläsningar knutna till ämnet.

Den 17 april öppnar en utställning vid namn

Ingenting försvinner

Utställningen presenteras som En utställning om miljö, avfall och dig själv.

Vernissage 17 april 14.00

Mer ur programmet visar Östgötaliv- kulturhistoria, Digitala drömmar -datorhistoria

Arkeologi och kulturhistoria. Den som vill lära mer om sin trädgård kan ägna sig åt programmet Ordning i Trädgården med besök i olika trädgårdsmiljöer.

Löfstad slott öppnar en utställning, Bevara mig väl, med invigning 14 maj 14.00.

En aktuell utställning om byggnadsvård för slott och torp.

Dessutom erbjuds ett stort antal intressanta föreläsningar, allt finns att hämta ur årets program.

Dackeupproret

Dackeupproret var Sveriges enda inbördekrig under historisk tid. Om den spännade tiden berättar Per Olin i en intressant skrift på 35 sidor "Det stora upproret

Författaren gör en resa i Dackefejdens spår med händelserna närmast koncentrerade till Kinda men även angränsande kommuner.

Informativa kartor gör resan lätt att följa och rubrikerna är till exempel Gränsbygd, Bakgrund till inbördeskriget, Skattetryck och rättsövergrepp.

Katolicism och reformation under Gustav Wasas tid, upproren i Europa samt

Huru man uppbränner våldsamma fogdars borgar beskrivs samt frihetskamp och den följande utvecklingen av det svenska samhället.

Dackeminnen i Kinda är rubriken på kapitel som tar upp Falskt eller sant, Fornborgar och Dackegrottor.

Vidare är Slaget vid Kisa och Strider i skogarna initierat beskrivet. Per Olin behärskar grundligt sitt ämne och förmedlar det med ett flytande, lättläst språk.

Det finns mycket att hämta i "Det stora upproret" som har givits ut av Per Olin och Föreningen Dackeland som ett Leaderprojekt. Marknadsfokus i Sommenbygd med ekonomiskt stöd av Ydre Sparbank.

MINNESORD

Marianne Hedman

Marianne Hedman, som alltför ung gick bort i december 2010, var kanske inte så känd för Östergötlands Hembygdsförbunds medlemmar, men hon var anställd hos Mjölby Hembygdsförening under en stor del av en tid då förbundets kansli var förlagt till Mjölby. Därmed gjorde hon mycket av det basarbete som ofta inte märks men som betyder mycket för att en organisation ska fungera.

Som exempel kan nämnas att Östergötlands Hembygdsblad redigerades och distribuerades från Mjölby 1992 – 2006. Tidigare hade tio exemplar av tidningen skickats till varje hembygdsförenings postmottagare, men från 1992 distribuerades den som posttidning och då måste en adressetikett klistras på varje tidning. Det medförde att Marianne och jag satt en förmiddag fyra gånger om året och klistrade 1.000 – 1.100 etiketter!

Av naturliga skäl arbetade Marianne annars framför allt åt Mjölby Hembygdsförening med dess verksamhet. Under senare år var hon engagerad i ett projekt där tio hembygdsföreningar på initiativ av Kulturarv Östergötland började digitalisera sina stora fotosamlingar.

Marianne var en trogen och noggrann medarbetare som lämnar ett stort tomrum efter sig.

Bo Jansson

*Sekreterare i Östergötlands Hembygdsförbund 1992 – 2006
samt f.d. redaktör för Östergötlands Hembygdsblad*

Kontaktuppgifter för hembygdsföreningar inom Östergötlands Hembygdsförbund, 95 st.

Aska Hembygdsförening
Herman Donnér
Orlunda Mellängård
596 91 SKÄNNINGE
Tel: 0143-500 22, 070-850 05 52
info@auktiores.se

Bankekinds Hembygdsförening
Maj-Britt Claesson
Astrakav. 4, Bankekind
585 93 LINKÖPING
Tel: 013-531 04, 073-994 96 57
maj-britt.claesson@telia.com

Borensbergs Hembygdsförening
Anders Åhammar
Fågelsjövägen 3
590 31 BORENSBERG
Tel: 0141-407 59, 073-065 95 55
anders.ahammar@boremail.com

Fornåsa-Lönsås Hembygdsfören.
Inger Nilsson
Mänvägen 8
590 33 FORNÅSA
Tel: 0141-702 58, 070-279 14 67
soren8@telia.com

Gammalkils Hembygdsförening
Margaretha Olofsson
Brånstad Ågård
590 48 VIKINGSTAD
Tel: 013- 33 12 36
margaretha-olofsson@tele2.se

Gusums Hembygdsförening
Claes Göran Petersen
Kvarnvägen 10
610 40 GUSUM
Tel: 0123-207 37
claes@mbox387.tele2.se

Halsebo-Kävelsbo Hembygdsfö.
Lars Samuelsson
Kävelsbo, Norrgården
597 91 ÅTVIDABERG
Tel: 0120-510 64, 070-521 15 27

Hembygdsföreningen Vikingarna
Hans Fredriksson
Tyketorpsgratan 7
614 32 SÖDERKÖPING
Tel: 0121-215 58, 070-821 55 82
hans.fredriksson43@bredband.net

Hogstad Hembygdsförening
Ingemar Lindblad
Hogstad Östergård 2
595 93 MJÖLBY
Tel: 0142-723 55, 070-373 87 71
ingemar.lindblad@spray.se

Hällestads Hembygdsförening
Rolf Eriksson
Näitorp 115
610 10 LJUSFALLSHAMMAR
Tel: 0122-169 08, 070-539 17 09

Askeby Hembygdsförening
Rolf Pettersson
Bergsättersvägen 9
585 62 LINGHEM
Tel: 013-760 18, 070-966 66 59
ordf@askebyhembygdsforening.se

Björkebergs Hembygdsförening
Agneta Sundstrand
Kvinslunda 1
590 47 VIKINGSTAD
Tel: 013-841 00, 070-567 05 85
agneta@myra.nu

Bråbo Hembygdsförening
Eva Håkansson
Ångshyddan Getå
616 90 ÅBY
Tel: 011-620 73, 070-749 88 00
evanhakansson@hotmail.com

Föreningen Gamla Linköping
Ing-Britt Andersson
Rådmansgatan 10
582 46 LINKÖPING
Tel: 013- 310773, 070-926 68 21
g.linkoping@telia.com

Grebo Hembygdsförening
Rolf Gordon
Grebo prästgård
585 95 LINKÖPING
Tel: 013-550 83, 070-965 00 83
rolfgordon@swipnet.se

Gårdeby Hembygdsförening
Marie-Louise Johansson
Hagalund Gårdeby
614 95 SÖDERKÖPING
Tel: 011-710 35

Hannäs Hembygdsförening
Göte Edstrand
Hägerstad Hagaborg
597 96 ÅTVIDABERG
Tel: 0120-411 50, 070-557 27 22
gote.edstrand@telia.com

Hembygdsfören. Vilbergens Vänner
c/o M Engman
Blockstensgatan 23
603 86 NORRKÖPING
Tel: 011-16 68 46
margaretha.engman@tele2.se

Hovs Hembygdsförening
Monica Johansson
Kung Valdemars väg 105
592 41 VADSTENA
Tel: 0143-316 35, 070-361 15 89

Högby Hembygdsförening
Helene Gustafsson
Beletorp 2
595 93 MJÖLBY
Tel: 0142-720 33, 070-287 97 74
helene.gustafsson.mjolby@wasadata.net

Ask-Ekebyborna Hembygdsfören.
Carl von Essen
Ulvåsa 106
591 95 MOTALA
Tel: 0141-713 60, 070-536 30 07
ulvasa@tele2.se

Björnsäters Hembygdsförening
Bengt Björner
Brunneby
597 94 ÅTVIDABERG
Tel: 0120-601 71, 070-671 85 85
bengt.bjorner@telia.com

Ekeby Hembygdsförening
Anders Nilsson
Götevi
590 15 BOXHOLM
Tel: 0142-580 28, 070-313 43 32
anders.gotevi@hotmail.se

Föreningen Linköpings Ekopark
Gunilla Wetterling
Kompanigatan 54
587 58 LINKÖPING
Tel: 013-15 46 94, 070-788 12 26
gunilla.wetterling@linkoping.se

Gryts Hembygdsförening
Margareta Andersson
Anderssonsvägen 6
610 42 GRYT
Tel: 0123-406 92, 070-929 86 92
marg.bondekrok@privat.utfors.se

Gårdserums Hembygdsförening
Birgitta Söderman
Börsebo, Västergård 1
597 97 ÅTVIDABERG
Tel: 0120-103 15, 076-846 32 77
birgitta.soderman@telia.com

Hembygdsfören. Gamla Reijmyre
Carl-David Söderback
Sandåkravägen 13
610 14 REJMYRE
011-876 88, 070-625 99 47
info@reijmyrehembygdsforening.se

Hembygdsföreningen Ydregården
c/o Zeylon
Solstigen 4
570 60 ÖSTERBYMO
Tel: 0381-605 25, 076-839 37 94
sven-evert.zeylon@aries.vokby.se

Hägerstad-Kettilstad Hembygdsfö.
Siv Olsson
Solhäll Ånestad
590 46 RIMFORSA
Tel: 0494-230 62, 073-081 63 63
DRT4gard@tele2.se

Kimstad Hembygdsförening
Per Andersson
Huseryd 4
610 20 KIMSTAD
Tel: 011-571 17, 070-620 13 67
per.andersson@e.lrf.se

Kisa -Västra Eneby Hembygdsför.
Alf Malmgren
Föllingsö gård
590 39 KISA
Tel: 0494-716 74
alf.malmgren@swipnet.se

Kullerstad-Skärblicka Hembygdsför.
c/o Lennart Westergren
Ljusfors Herrgård
617 31 SKÄRBLACKA
Tel: 011-28 47 04, 070-789 22 82
kull_skarb_hembygdsforen@telia.com

Lindö-Berga Hembygdsförening
Kerstin Sörensen-Olsson
Bråviksvägen 42
603 65 NORRKÖPING
Tel: 011-31 91 08
fam-o@telia.com

Normlösa Hembygdsförening
Lars-Åke Karlsson
Myran, Normlösa
596 93 SKÄNNINGE
Tel: 073-073 71 04
lassekarlsson.mjolby@wasadata.net

Näknens Hembygdsförening
Mats Asplund
Solvik Näkna
616 91 ÅBY
Tel: 011-613 74, 070-714 90 74
matsasplund@telia.com

Ringarums Hembygdsförening
Torsten Magnusson
Lilla Fallingeberg
615 94 VALDEMARSVIK
Tel: 0123-340 37, 070-834 03 70
torsten.ma@telia.com

S:ta Ingrid's Gille
Rådhuset
596 23 SKÄNNINGE
Tel: 0142-402 96
staingridsgille@bahnhof.se

Skedevi Hembygdsförening
Ulla Köhler
Sjövägen 29
610 14 REJMYRE
Tel: 0151-211 62, 070-268 20 89

Svinhults Hembygdsförening
Bengt-Åke Hultgren
Svinhults Södergård 1
570 60 ÖSTERBYMO
Tel: 0381 - 520 49

Tannefors Hembygdsförening
Bengt Öberg
Drottninggatan 3
582 25 LINKÖPING
Tel: 013-13 31 76, 070-292 52 31
bengthadar@gmail.com

Klockrike Hembygdsförening
Ewa Höglind
Slättåker, Klockrike 624
590 32 KLOCKRIKE
Tel: 013-33 21 13, 070-579 78 73
hembygd@klockrike.se

Kärna Hembygdsförening
Monica Karlsson
Norrgatan 13F
586 62 LINKÖPING
Tel: 013-29 82 02
karlsson.sven.ake@telia.com

Malexanders Hembygdsförening
Elisabeth Ekman
Skärlunda Södergård
590 14 BOXHOLM
Tel: 0142-310 65, 070-544 31 65
elisabeth.ekman50@gmail.com

Norra Vi Hembygdsförening
Björn Johansson
Prästgården Norra Vi
570 60 ÖSTERBYMO
Tel: 0140-911 46, 070-239 66 89
prastgarden.norravi@gmail.com

Oppeby Hembygdsförening
Birgitta Fors
Sätortorpet Oppeby
590 46 RIMFORSÄ
Tel: 0494-610 30, 070-538 57 21
e.birgitta.fors@gmail.com

Risinge Hembygdsförening
Gunvor Edlund
Stjärnvik Slott 11
612 92 FINSPÅNG
Tel: 0122-211 21, 070-667 75 13
gunvor.edlund@swipnet.se

Sankt Anna Hembygdsförening
Roland Pettersson
Fullerstad Gård
614 93 SÖDERKÖPING
Tel: 0121-202 27, 070-520 22 79
fullersta@live.se

Skeppsås Hembygdsförening
Solveig Landelius
Skeppsås, Berg
596 92 SKÄNNINGE
Tel: 0142-36 20 44, 073 -060 63 64
solveig@landelius.net

Sya Hembygds- & fornminnesför.
Iris Unell
Björklund, Sya
595 96 MJÖLBY
Tel: 0142-263 13
iris.u@telia.com

Tidersrums Hembygdsförening
Tage Axelsson
Sommenäs
590 39 KISA
Tel: 0494-510 18, 070-332 96 39
axelsson.gun@telia.com

Krokeks Hembygdsförening
Sara Classon
Skottsätter 1
618 33 KOLMÅRDEN
Tel: 011-39 24 20, 070-729 85 09
sara.classon@telia.com

Landeryds Hembygdsförening
Joakim Johansson
Skogslyckegatan 56
587 27 LINKÖPING
Tel: 070-931 55 06
ordforande@landerydhbf.se

Mjölby Hembygdsförening
Norrgårdsgatan 15, 595 41 MJÖLBY
Tel: 0142-147 47
mjolby_hembygdsforeningen@tele2.se
Ordf. Carl-Gustav Svensson,
Tel: 076-368 23 09

Nykils Hembygdsförening
Roland Johansson
Viborga Haga
590 52 NYKIL
Tel: 013-33 02 55
roland.x.johansson@mil.se

Regna Hembygdsförening
Marie Rydgren-Andersson
Gåsenäs Regna
640 10 HÖGSJÖ
Tel: 0151-700 66
info@regnahembygd.se

Rystad-Östra Harg Hembygdsför.
Britt Madsen
Mylinge 1
585 91 LINKÖPING
Tel: 013 -710 95, 070-564 91 59
01371095@telia.com

Skeda Hembygdsförening
Roland Karlsson
Vibergsvägen 5
585 97 LINKÖPING
Tel: 013-870 46, 070-607 58 25

Skärkinds Hembygdsförening
Lars-Erik Larsson
Ången
610 21 NORSHOLM
Tel: 011-550 14
limlarsson@swipnet.se

Södra Kinda Bygdegille
Gun-Britt Monell
Åsundsvägen 4
590 42 HORN
Tel, Ordförande: 0494-301 14

Tingstad Hembygdsförening
Lennart Molin
Guldringen 51
603 68 NORRKÖPING
Tel: 011-14 50 75, 073-097 36 53
bo3672@tele2.se

Tjällmo Hembygdsförening
Margareta Karlsson
Toltp
590 34 TJÄLLMO
Tel: 0141-630 70
gunilla_strom@telia.com

Torpöns Hembygdsförening
Siw Johansson
Nockabo Backåkra
573 94 TRANÅS
Tel: 0140-420 61, 070-541 98 21
siv.b.johansson@gmail.com

Ulrika Hembygdsförening
Bertil Andersson
Amundebo Södergård
590 53 ULRIKA
Tel: 0142-911 30, 070-603 78 82
am.bertil@tele2.se

Veta Hembygdsförening
Björn Hult
Stora Ljunga
590 17 MANTORP
Tel: 0142-36 40 02, 070-510 72 09
hult.bjorn@telia.com

Vreta Klosters Hembygdsförening
Rolf Pettersson
Rökingestigen 45
590 71 LJUNGSBRO
Tel: 013-660 77, 073-346 49 04
rolf.k.pettersson@telia.com

Vårdsbergs Hembygdsförening
Lisbeth Håger
Blidvådersvägen 2
582 72 LINKÖPING
Tel: 013-14 43 19, 076-876 44 52
g.l.hager@swipnet.se

Västra Hargs Hembygdsförening
Sven-Inge Frejd
Industrigatan 13
595 41 MJÖLBY
Tel: 0142-141 24, 070-621 42 68

Västra Ryd Hembygdsförening
Marianne Ström
Rydsnäsvägen 51
570 60 ÖSTERBYMO
Tel: 0381-501 19, 070-214 81 61

Åtvids Hembygdsförening
Nils-Erik Sandström
Bersbo By 13
597 93 ÅTVIDABERG
Tel: 0120-500 61, 070-559 69 28
maina.sandstrom@hotmail.com

Öjebroortens Hembygdsförening
Inga-Lena Fasth-Andersson
Villa Askebo Öjebro
590 17 MANTORP
Tel: 0142-36 11 44, 076-365 08 18
ingfas@edu.mjolby.se

Tjärstads Hembygdsförening
Gunnar Ölvingson
Opphem
590 46 RIMFORSA
Tel: 0494-241 53
gunnariopphem@hotmail.com

Tryserums Hembygdsförening
Sigvard Nilsson
G:a Riksvägen 17
615 33 VALDEMARSVIK
Tel: 0123-515 04, 070-589 43 11
Skr: sven.brakenhielm@telia.com

Ulrika Museums Vänförening
Inga-Lill Gustafsson
Gammalkilsvägen 21
590 53 ULRIKA
Tel: 0142-912 35, 070 - 203 66 94
museet@ulrikainfo.se

Vikingstads Hembygdsförening
Lennart Wallerstedt
Malmskogsvägen 4
584 22 LINKÖPING
Tel: 013-29 78 27
lennart_wallerstedt@bahnhof.se

Vånga Hembygdsförening
Eva Sundell
Vånga Käslinge 7
617 90 SKÅRBLACKA
Tel: 0122-301 31, 070-386 19 44
tore.sundell@telia.com

Väderstad Hembygdsförening
Magnus Davidsson
Box 254
590 21 VÄDERSTAD
Tel: 0142-701 91, 073-081 44 43
magnusdavidsson@hotmail.se

Västra Husby Hembygdsförening
Bengt Johansson
Åby gård
614 94 SÖDERKÖPING
Tel: 011-700 61, 070-534 19 14

Yxnerums Hembygdsförening
Christina Ottosson
Salvedalsgård Borkhult
597 95 ÅTVIDABERG
Tel: 0120-401 07, 070-249 53 45
kickiotto@telia.com

Ålvestad Hembygdsförening
Tore Eriksson
Ålvan 530
590 33 FORNÅSA
Tel: 013-39 30 88, 070-542 38 01
elfestad@boremail.com

Örtomta Hembygdsförening
Kerstin Eriksson
Sörby Säteri, S. Flygel
585 94 LINKÖPING
Tel: 013-770 03, 073-959 16 32
eriksson.ortomta@telia.com

Torpa Hembygdsförening
Lena Skördeman
Stureborg, Torpa
573 94 TRANÅS
Tel: 0140-400 05, 070-633 32 96
lena@skordeman.com

Törnevalla Hembygdsförening
Sigvard Hallendorff
Oppreva 2
585 61 LINGHEM
Tel: 013-741 21, 070-517 41 21
sigvard_hallendorff@hotmail.com

Valdemarsviks Hembygdsförening
Kristen Ryding
Båthusvägen 4B
615 33 VALDEMARSVIK
Tel: 0123-103 19, 070-680 29 30
kristerryding@hotmail.com

Wist Hembygdsförening
Berit Bergqvist
Blåstadsgatan 59
589 23 LINKÖPING
Tel: 013-16 07 86, 070 -316 28 38
berit.bergqvist@telia.com

Vårdnäs Hembygdsförening
Ove Bernfordt
Vinkelvägen 3B
590 45 BROKIND
Tel: 013-13 17 98, 070-585 90 01
obernfordt@live.se

Västerlösa Hembygds- & Fornminnesfören.
Jan Cederlund
Dörestad
590 47 VIKINGSTAD
Tel: 013-29 86 08

Västra Ny Hembygdsförening
Inga Britta Adolfsson
Medevi Kalvsjö
591 97 MOTALA
Tel: 0141-910 24, 070-634 85 14
ingabritta.adolfsson@e.lrf.se

Åsbo Hembygdsförening
Göran Bergengren
Slåstorp Åsbo
595 92 MJÖLBY
Tel: 0142-590 17
papilio@swipnet.se

Ödeshögs Hembygdsförening
Södra vägen 63
599 31 ÖDESHÖG
Tel: 0144-107 00
odeshogsvandrarhem@telia.com

Östgöta-Dals Hembygdsförening
Göte Lundin
Sjöhagavägen 4
592 93 BORGHAMN
Tel: 0143-201 86, 073-407 40 93
lundin.gl@telia.com

Östra Ed Hembygdsförening
Bo Ragnarsson
Rosenlund
615 92 VALDEMARSVIK
Tel: 0123-310 66, 070-313 31 96
ostraed@gmail.com

Östra Skrukeby Hembygdsförening
Ulf Samuelsson
Kråksångsvägen 25
585 65 LINGHEM
Tel: 013-706 74
ulf.samuelsson@expert.se

Östra Eneby Hembygdsförening
Mikael Johansson
Rösgången 37, 3 tr.
602 11 NORRKÖPING
Tel: 011-18 73 95, 076-851 40 82
mikael.johansson.381@live.se

Östra Tollstad Hembygdsförening
Anita Löfgren Ek
Tollstad Norrgård
590 17 MANTORP
Tel: 0142-216 63, 072-202 16 63
per-arne.ek@e.lrf.se

Östra Ryd Hembygdsförening
Christer Johansson
Kåknö Västergård
614 96 ÖSTRA RYD
Tel: 011-740 40, 070-545 93 60
vastergarden@gmail.com

För att undvika att utskick går till fel mottagare alt. dödsbon så är vi tacksamma om ändringar av alla föreningars kontaktuppgifter meddelas till:

Östergötlands Hembygdsförbunds kansli

Tellbovägen 14, 585 64 LINGHEM
Tel: 076-103 11 39
E-post: kansli@ostergotland.hembygd.se

Går du i hembygdstankar..?

Gå i en studiecirkel!

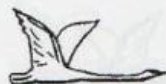
Studiefrämjandet hjälper er med det praktiska för att starta en studiecirkel i hembygdsföreningen.

Kontakta Lars Berg för information.
Tel: 013-25 23 03
E-post: lars.berg@studieframjandet.se

studieframjandet.se/ostergotland

Hur man bygger en Roxeneka

Den idag helt försvunna Roxenekan fanns i stort antal runt Roxen under långliga tider fram till och med 1900-talets första hälft.

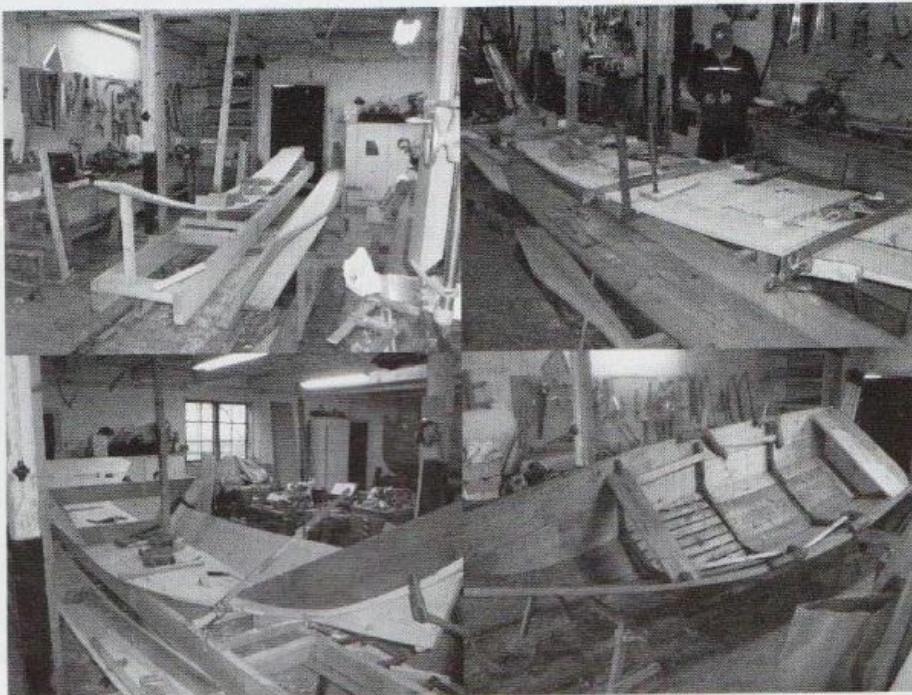
Strandfastigheterna runt Roxen hade ett stort fiske med behov av en bärig båttyp för transport av fångst och redskap.

Roxeneken användes också till allmänna transporter över sjön.

Roxenekan byggdes av lokala båtbyggare runt Roxen men dess ursprung är oklart. Den var av en enhetlig typ av stora brädbyggda flatekor för två årpar som tillsammans med Sommens flateka, Sommaskepet, byggnadstekniskt saknar motstycke på andra platser i landet.

Flera faktorer som bland annat form, bärighet och stävkonstruktion antyder att Roxenekan och Sommaskepet tidigt, kanske för mer än 1000 år sedan, fann

en för sin användning idealisk form med skarpa vattenlinjer i förskeppet, tydligt språng och ett onormalt stort fribord. Roxenekans stävkonstruktion utgörs av förlängningen av den flata bottenens mittplanka basad och uppböjd med bordläggningen direkt spikad mot denna.

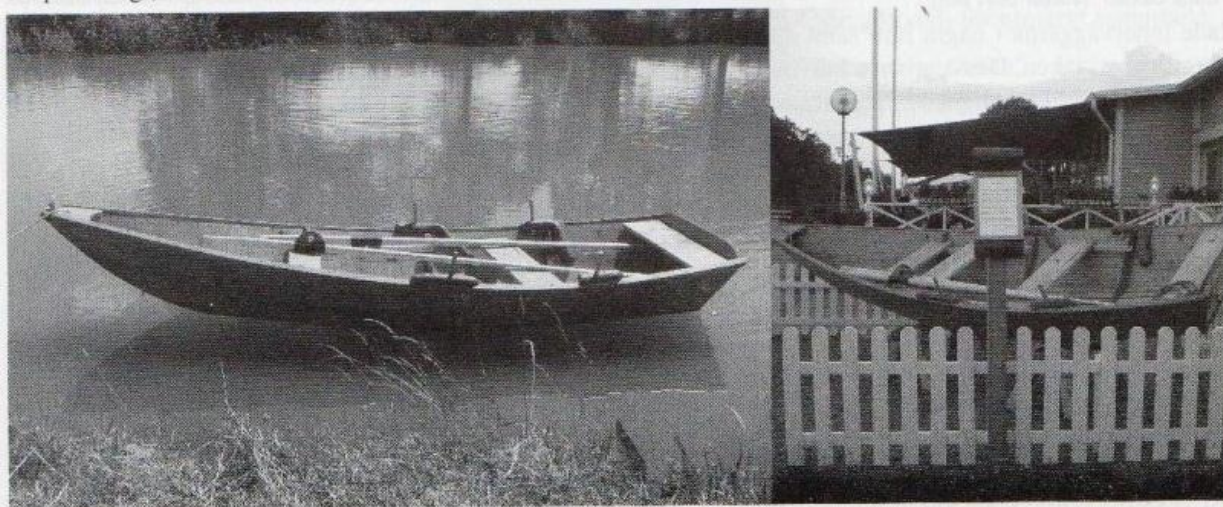

Ekan är byggd efter ett vrak funnet vid Roxens norra strand 1993 och efter mallar erhållna från båtbyggaren Carl August Pettersson som bodde i Sundberg, Stjärnorp och från fiskare Nilsson i Berg. Vreta klostres hembygdsförening och

Östgöta båtlag byggde Roxenekan 2009-2010.

Ett stort tack till alla som bidragit till denna Roxenekans tillkomst, med stöd av Kultur och Fritidsnämnden, Linköpings kommun.

Ing-Marie Hagelin

Projekt Hus med historia vid Kisa Hembygdsgård 2010

Vi inom Kisa V Eneby Hembygdsförening läste i slutet av 2009 i Bygd och Natur att hembygdsföreningarna, genom Hus med Historia, kunde ansöka om bidrag till renovering av våra kulturbyggnader. En sådan möjlighet kunde vi ju inte missa, då vi upplever att vi alltid har en kamp mellan behov, arbetsvilliga och medel.

Det var mycket kort om tid innan ansökan för bidrag under 2010 skulle vara inne, men då vi löpande uppdaterar "renoveringslistan" för våra 14 byggnader, kunde vi lätt ta fram några gamla "surdegår", där vi inte hade full kunskap och medel att klara renoveringen på egen hand.

I den ouppvärmda Kungsstugan, där "karl XI" enligt sägnen tillbringat några nätter, föll takfärgen som snö ned över våra föremål och ommålning hade, sedan länge, legat på vår lista. I vårt stora hus Hovby Slott hade vi tråkiga sprickor i de kalkade och stänkmå-

"Lars Göran" tvättar bort färg

lade innerväggarna i några rum samt där även bättringsbehov i taken. Dessa arbeten krävde experthjälp och genom samverkan med byggnadsantikvarie Marie Hagsten Linköpings Länsmuseum, bedömde vi arbetsomfattningen och tog in offerter från "godkända" hantverkare. För att det skulle vara någon idé att renovera invändigt, måste vi först byta ut och "lusa" skadade partier i de timrade ytterväggarna. Vi hade också ett stort behov att renovera den stora yttertrappen i ek, som legat sedan 1927, och nu hade blivit mycket rank och sviktig att gå i. Då några inom hembygdsföreningens byggnadskommitte tidigare hade gått kurs i "att renovera timmerväggar" och även gjort en hel del sådana arbeten tidigare, bedömde vi att vi själva skulle klara allt utomhusarbete.

Vi fick in ansökan i tid och kostnadskalkylen visade externa kostnader på över 71000 kronor samt en ideell arbetsinsats på 360 timmar. Till vår stora glädje, fick vi i början av maj, besked om att vi var en av fyra hembygdsföreningar inom Östergötland som erhöll bidrag för 2010.

Så fort vi fått beskedet var det dags att sätta igång. Allt måste vara klart, betalt och redovisat senast 26/10 om bidraget på 64000 kr skulle utgå. Raymond Johansson kunde låna byggnadsställningar som hämtades direkt och sattes upp. Glottraskog levererade finfin tvätumsek till trappen och tätvuxen furu

Karl Oskar arbetar med trappen

till renoveringen av timmerväggarna. Leif-Göran Fredriksson tog sig an ytterväggarna. Det var "bara" att avlägsna de skadade partierna på timmerväggarna och ersätta det med nytt friskt virke. Allt enligt metoder vi lärt oss på renoveringskursen några år tidigare. Karl-Oskar Pettersson och Ola Nysten började riva den gamla yttertrappen och då den har U-form

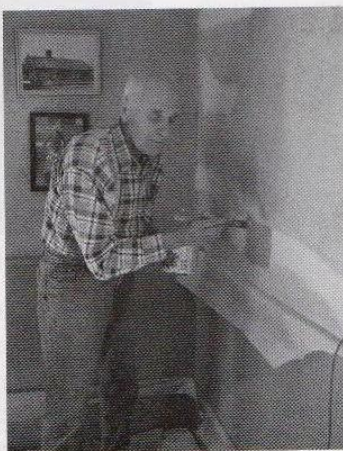
Leif Göran lagar yttervägg.

Östergötlands Hembygdsblad 1-2011

Kungsstugan monteras färdigmålad

kunde vi arbeta med en sida åt gången och inte störa övrig verksamhet på hembygdsgården. Efter mycket mätande och passande hade vi, med gemensamma ansträngningar, fått ytterväggar och trapp klara under juli månad. Då hade vi även gjort erforderliga målningsarbeten. I början av augusti monterade vi ned innertaket i Kungsstugan. Det gick mycket lätt, då takplankorna mestadels låg lösa i de utfalsade takbjälkarna. Vi hade redan tidigare beslutat att det var enklare och bättre att rengöra taket från gammal färg i nedmonterat skick och då kunna göra detta utanför Kungsstugan och därmed inte riskerade att skada den schablonmålade gamla taklisten. Vi kunde då också lägga ett lager skyddspapp ovanpå innertaket när vi monterade tillbaka det och därigenom slippa framtida nedfall av "bös". När takplankorna var rentvättade från gammal färg, hade torkat och återmonterats, var det dags för Sture Johansson (Horns måleri) att påbörja målningsarbetet. Då Kungsstugan inte har någon uppvärmning, valde han att först grundmåla med utspädd oljefärg. Detta för att undvika framtida nedfall av takfärg. Slutmålningen gjorde sedan Sture med hemmagjord limfärg enligt gammalt recept. När han kom med den färdigblandade limfärgen, tyckte Sture att den var "lite blaskig". Han gick då och hämtade matsäckslådan, tog fram mjölken, hällde några deciliter i färgen och fick då, som genom ett trollslag, en mera "filmjölksaktig" konsistens som han ansåg var perfekt för takmålning. Resultatet blev så bra att vi, efter samråd med Marie Hagsten, beslutade att även rengöra och måla om väggarna invändigt.

Sture slutmålar en vägg

Nu hade vi kommit en bit in i september och det var hög tid att börja renoveringen invändigt i Hovby Slott. Efter att vi hade röjt undan och täckt möblerna började Sture att laga de skadade väggarna med kalkbruk. Här kunde vi nu följa Stures eminenta kunskaper i att arbeta enligt äldre metoder och färgblandningar. När väggarna var klara och utan sprickor, började målningsarbetet i de olika rummen. Enligt Marie Hagsten skulle vi bara måla om de partier som skadats och inte hela rummen. Stures förmåga att få fram rätta färgnyanser imponerade storligen på oss. Särskilt med tanke på att limfärgen var helt olika i vått och torrt tillstånd. Även hur han arbetade för att få en "stänkmålning" som överensstämde med omgivningen. När arbetet var färdigt hade vi svårt att se var vi har renoverat och det måste vara ett godkänt resultat. Det tyckte också Marie Hagsten när hon gjorde slutbesiktning på det totala renoveringsarbetet den 13 oktober. Det var nu bara att återställa möbler mm så var allt klart. Totalt hade vi fyra från Hembygdsföreningen lagt ned 454 ideella timmar på detta projekt.

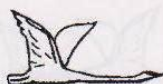
Redovisningen lämnades sedan in i nästan föreskriven tid och bidraget är redan utbetalt av Riksantikvarieämbetet, så allt har fungerat perfekt.

Hus med Historia har, som sagts tidigare, gjort det möjligt för oss att kunna genomföra några efterlängtade renoveringar. Vi är tacksamma mot Hembygdsförbundet m.fl. som gett oss denna möjlighet och vi vill också tacka Sture Johansson (Horns Måleri), Marie Hagsten (Länsmuseet Linköping) och Per Järnevad (Länsstyrelsen Östergötland) för utmärkt samarbete.

"Renoveringslistan" är naturligtvis inte uttömd för det. Vi har ju 14 byggnader att sköta, så därför har vi lämnat in en ny ansökan för renovering 2011. Då gäller det våra två Loftbodar och lusthuset. Vi hoppas på ett positivt svar.

Är ni intresserade kan ni få mera information om våra byggnader på nätet under www.kisahembygdsgard.se eller ringa 0494-10085.

Vid pennan
Leif-Göran Fredriksson
Kisa V Eneby Hembygdsförening

Det våras i Hagaberg

Man får nog säga att årets vinter varit en aning egenartad. Kung Bore gjorde sitt intåg i landskapet redan den första veckan i november. Nu har han dock lämnat plats åt Fru Vår. I det lilla torpet Hagaberg har säsongens verksamhet så smått kommit igång.

– Det här blir vårt andra år i torpet, säger Bengt Isaksson, ordförande i Vårdsbergs Hembygdsförening.

Soldattorpet Hagaberg kom i föreningens ägo hösten 2009. Vårdsbergs Hembygdsförening hade under flera år önskat sig en egen hembygdsgård att förvalta och vårda. En plats där sammanträden och aktiviteter skulle kunna hållas. För två år sedan blev frågan aktuell igen när en mångårig medlem i föreningen uttryckte sin önskan att överlåta sitt barndomshem i Vårdsbergs Hembygdsförenings ägo, den dag då hon inte själv skulle orka sköta om det. Styrelsen var inte sen att agera och i augusti 2009 hölls ett extra medlemsmöte där det beslutades att torpet skulle förvärfvas. I början av oktober 2009 var affären avklarad och Vårdsbergs Hembygdsförening hade fått en ny livsuppgift.

Genuin miljö

Hembygdsföreningens medlemmar har forskat om Hagabergs tidiga historia och kommit fram till att det redan i slutet av 1600-talet fanns ett soldattorp på platsen. Genom århundradena har den ena knekten efter den andra levt och verkat där. I gamla kyrkoböcker benämns platsen grenadjärtorpet nr 106. Hagabergs moderna historia sträcker sig tillbaka till 1904 då K. G. Ånell lät bygga det nuvarande huset. 1905 sålde Ånell torpet till Alfred Kanon i vars släkt torpet behölls fram till 2009. Vårdsbergs Hembygdsförening övertog således ett 100 år gammalt genuint

Den röda fasaden har piffats upp med ny färg

familjehem, där möblerna och föremålen fortfarande stod kvar på samma plats som de hade lämnats. Med en så välbevarad inredning kunde föreningsmedlemmarna koncentrera sig på det yttre renoveringsarbetet. Hans Petersson är Hagabergs egen hustomte.

– Vi har lagt ned mycket tid på att måla om bostadshusets fasad. Men det mest sinksamma jobbet är att renovera verandan, framhåller han.

När man ser med vilken omsorg verandan byggs, är det lätt att tänka sig det enorma arbete som krävs för att få den i fint skick igen. Till torpet hör också en ladugård och en jordkällare. Även ladugården var fylld med föremål och inventeringsarbetet där pågick hela sommaren. Vissa förstärkningsarbeten på stengrunnen har gjorts och under den kommande säsongen är

Hela säsongen rådde det stor aktivitet vid verandan.

det planerat att ladugårdsväggarna ska rödfärgas. Då fortsätter även arbetet med bostadshusets veranda. Trots att föreningens medlemmar haft fullt upp med restaureringen av husen, har de hunnit med att arrangera ett flertal publika aktiviteter.

Sommaraktiviteter i torpet

– Vi höll vispgänge en kväll i början av maj, berättar Bengt. Vi hade en björkvisp som tillverkats här i bygden till vår förebild, och med utgångspunkt från den gjorde vi egna modeller i olika storlekar.

Till torpet Hagaberg hör också en åker som legat orörd under många år. Höet var högt och när det hade slagits fick medlemmarna bråttom att ta till vara skörden. Ordföranden startade en telefonkedja och sammankallade ett arbetsvilligt gäng, vilka i rask

En ovanlig syn fångade trafikanternas blickar när Vårdsbergs Hembygdsförening satte upp höhässjor på Hagabergs åker.

fart strömmade till platsen på de fordon som stod till buds. Av den anledningen kunde förbipasserande trafikanter se en cyklist, med en högaffel fastspänd under ramen, komma rullandes mot torpet. Hagabergs förråd av gamla krakstörar plockades fram och hembygdsföreningens medlemmar började sätta upp höhässjor i prydliga rader på åkern. Det hela avslutades med några glas kyld saft under kvällssolen.

En regnig och blåsig sensommardag hölls det utomhusgudstjänst på ladugårdsplanen vid Hagaberg. Hembygdsföreningens medlemmar hade varit förutseende nog att sätta upp ett tält där åhörarna kunde sitta torrskodda och lyssna på vad som förtäljdes. Regn var dock inte något som avskräckte och publiktillströmningen var så stor att tältet snabbt fylldes. Den eftermiddagen sågs många besökare stå uppradade med paraplyer under droppet från ladugårdens tak

Samarbete med andra föreningar

Under förra året bestämde sig föreningarna i Åkerbo att försöka samordna sina program i större utsträckning. Man ville skapa en gemensam agenda för bygden, och som ett led i detta, bjöd Vårdsbergs Hembygdsförening in sina grannar från Törnevalla Hembygdsförening till några timmars samvaro i Hagaberg.

– Det är viktigt att vi visar upp miljön här i Hagaberg, menar Bengt Isaksson. Tanken är ju att vi ska skapa en mötesplats för bygdens folk.

Medlemmarna i Vårdsbergs Hembygdsförening hade grävt i Hagabergs gömmor och tagit fram ett antal mystiska föremål som de visade för gästerna från

Törnevalla. Det beredde besökarna mycket huvudbry att lista ut vad föremålen en gång använts till. Ett flertal stationer med olika aktiviteter hade satts upp på Hagabergs gårdsplan för att underhålla gästerna, och när dagen blev kväll var alla överens om att arrangemanget borde upprepas ett kommande år.

Planerat säsongens verksamhet

När vintern hade bäddat in Hagaberg i sitt vita täcke, satte sig medlemmarna i Vårdsbergs Hembygdsförening runt planeringsbordet för att diskutera den kommande säsongens verksamhet vid torpet.

– Vi räknar med att åter hålla vispgänge. Detta måste ske i början av maj när björkarna savar, säger Bengt.

Det exakta datumet för vispgänget är avhängigt väderleksförhållandena och föreningen kommer att meddela tidpunkten framöver. Däremot är det bestämt att Pensionärsföreningen Plogen Åkerbo kommer på besök i Hagaberg den 17 maj. I början av juli har höet vuxit färdigt och hembygdsföreningen räknar med att även i år sätta upp hässjor på gårdet. Vidare planeras en ny friluftsgudstjänst vid Hagaberg den 14 augusti.

Med en matsäckskorg under armen och klåda i fingrarna, samlas medlemmarna i Vårdsbergs Hem-

Vårdsbergsborna visade sina flinka fingrar när de höll vispgänge i Hagaberg

bygdsförening vid torpet Hagaberg på måndagarna. Då hugger de tag i renoveringsarbetet av husen, och utbyter erfarenheter med varandra över en kopp kaffe när det är fikarast.

Fredrik Häger

För att få mer information om verksamheten i Hagaberg går det bra att kontakta Hans Petersson 013/ 591 25.

Ekenäs slott – ett mäktigt sagslott

Att bege sig på utflykt i vår östgötska bygd, på slingriga och krokiga vägar, bjuder allt som oftast på härliga upplevelser av både natur och kulturmiljöer. Bakom långsträckta åkrar, backkrön, skogar och sjöar kan de mest fascinerande byggnadsverk uppenbara sig. Vackra herrgårdar, kyrkor, gamla hantverksbyggnader och torpstugor som våra förfäder och förmödrar byggt, bebott och arbetat vid. Det finns mycket att se i vår bygd!

I vår mittersta del av länet kan man åka en rätt så kurvig väg mellan Örtomta och Bankekind. Där efter några krön kan man om man är ovetandes, bli riktigt häpen av de tinnar och torn som plötsligt målas upp mot himmelen. Det är Ekenäs slott som med sin vita fasad nästan sagolikt dyker upp på en brant klippa i sjön Teden. Detta mäktiga, säregna och välbevarade renässansslott som i tider har inhyst både respekt och förtret bland bygdens folk. För visst var det så. Grevar och adelspersoner har

väckt mången känsla bland det underställda folket som tjänade för sitt levebröd hos dem. Torpare och statare har fått leva med stenhårda godsägare, men likväl även fått trivas med välvilliga sådana. Ja, slott och herresäten har som sagt alltid väckt olika känslor, men trots detta är det fantastiska byggnadsverk de efterlämnat till oss, med tanke på den tidens resurser.

Ekenäs har en lång historia, men på 1560-talet anlägger greve Svante Sture d.y. ett första stenhus på kullen vid nuvarande Ekenäs. Stenhusets källare finns bevarad under nuvarande slottet. 70 år senare, på 1630-talet låter riksrådet Peder Banér uppföra det nya slott som vi ser än idag. Peder var en mycket konservativ herre. Han tittade på äldre tiders slottsbyggen och lät sig säkerligen inspireras av gamla Sturefors slott som på denna tid var en byggnad som liknade Ekenäs

med trenne torn. Detta gjorde att Ekenäs uppfördes i ett något åldersstiget utförande. Nu hann aldrig Peder Banér se sin skapelse färdigbyggd för han dog år 1644. Hans son Claes Banér övertog byggandet och såg till att de prydliga tornhuvorna och taket kom på plats genom arkitekten och holländaren Hans Flemmings försorg. Och om man tar sig upp på Ekenäs vind så fångslas man av de imponerande stockarna som bär upp takkonstruktionen och den 19 meter

långa (!) ekstocken i ett stycke som bär upp riddarsalens innertak. Att bygga något sådant för 400 år sedan, utan byggkranar, imponerar verkligen på åskådaren.

Förutom sitt yttre så rymmer slottet ännu idag flera 1600-talsdetaljer. De har bevarats trots att efterföljande ägare på 17- och 1800-talet satt sin prägel på rummen med sin tidsanda med paneler, tapeter och kakelugnar istället för de gamla öppna spisarna.

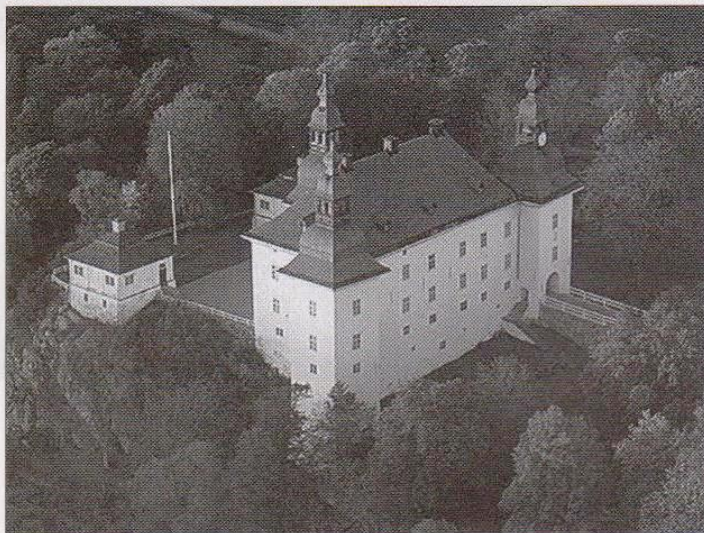
De sist boende i slottet, familjen Klingspor, innehade slottet under perioden 1880-1937. De största moderniteter som skedde under deras tid var att det inreddes ett kök med järnspis i övre källaren när de flyttade dit. Det drogs in elektricitet någon gång på 1920- eller 30-talet. Men inget vatten eller avlopp kom någonsin att installeras. Två torrklosetter inreddes dock, en på var våning. Vilken bekvämlighet! Att slippa gå ut på dass. Vatten till köket hämtades i en stor tunna på vagn, någon kilometer därifrån mot Svenneby, i en källa som kallades för "Pommern". Att elda i de 24 kakelugnarna, för att hålla en dräglig värme under den kalla delen av året, var ett mödosamt arbete för tjänstefolket. Därför eldade man enbart i de rum som man tvunget behövde använda.

Dottern Matilde Klingspor var den sista personen att tillsammans med tjänstefolk bebo slottet efter föräld-

rarnas bortgång. År 1934 var det sista året som hon bodde ett helår på slottet, därefter endast på somrarna innan hon sålde 1937. Sedan stod slottet öde och förföll. Under andra världskriget användes det tomma slottet av militären, vilka även lämnade sina spår med klotter och slitage.

Så stod slottet tomt ända fram till 1960-talet då ägarfamiljen Bergengren bestämde sig för att restaurera och förvalta kulturarvet. Stora påkostningar skedde eftersom slottet var i riktigt dålig kondition. Nytt spåntak lades, nya fönster sattes in, salongerna renoverades, vissa murkna golv ersattes och tillslut 1976

kunde man öppna upp Ekenäs slott för allmänheten. Till en början var salongerna magert möblerade, men vartefter fylldes det på med olika möbelstilar för olika århundraden och idag visas ett fullt möblerat slott. År 1974 blev slottet byggnadsminnesförklarat och är ett av Sveriges bäst bevarade 1600-talsslott. Att besöka Ekenäs slott är verkligen att få en fläkt av 400 års historia. Det är ett mäktigt sagoslott, med just många sägner och mystiska berättelser. Ett slott mitt i den östgötska landsbygden och ett kulturarv som vi östgötar ska vara stolta över.

Joakim Johansson, Slottsfogde

Sommarprogram 2011

Sankt Annas Hembygdsförening

- 2.6 Kl. 8.00 Kristi Himmelsfärdsdag-samling vid Tornberget, Tyrislöf Gudstjänst Söderköpings och Sankt Annas församling
- 6.6 Kl. 11.00 Båttutflykt till Trännö och Korsholm. Anmälan senast 1.6 tel 0121-513 15. avgång från Vandrars hemmet, Lagnöströmmen.
- 25.6-26.6 Museet öppet kl. 12.00-17.00. för grupper maj-sept.
- 2.7-21.8 Museet öppet tisdag-söndag kl.12.00-17.00
- 23.7 KL. 10.00-17.00 Sankt Annadagen. Årets utställning har temat "Beredskapstiden".
- 6.8 KL.10.00 Båttutflykt med strandhugg i ytterskärgården. Avgång från Tyrislöt. Anm. senast 25.7 tel 0121-51315
- 3-4.9 Östgotadagarna. Museet öppet.

**För aktuell information besök vår hemsida
www.sankannahembygd.se
eller tel. 0121-202 Roland Pettersson.**

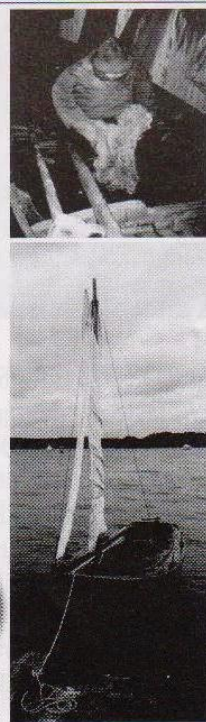
Sankt Anna Skärgårdsmuseum

Välkommen till Sankt Anna Skärgårdsmuseum som skildrar skärgårdsbornas levnadsvillkor under seklers lopp.

Öppet: 2/7-21/8, tis-sön, kl 12-17.
Mån stängt. Öppet för grupper maj-sept.
Bokning och förfrågningar:
Tel. 0121-520 29 alt. 0121-202 27.
Fr o m juni bokning även via Sankt Anna
Turiststuga, 0121-514 88.

Sankt Anna Skärgårdsmuseum
Tyrislöt • 614 98 Sankt Anna
0121-520 29 • 0121-202 27

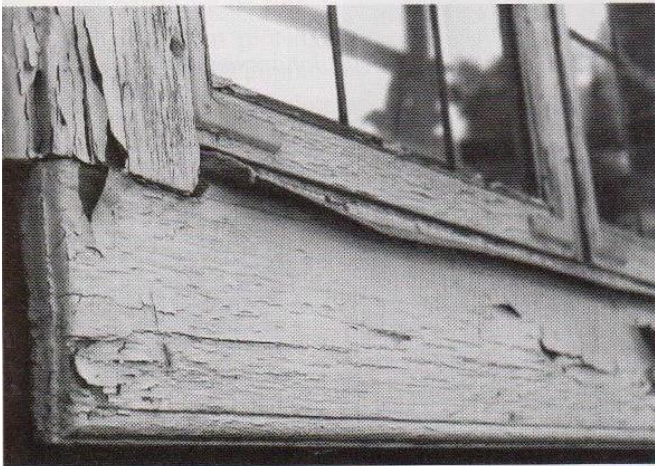
www.sankannahembygd.se

De tolv blyinfattade fönstren

Risinge Hembygdsgårds blyinfattade fönster med träram var i skriande behov av underhåll, bäst före datumet var passerat. Som så många andra Hembygd-föreningar brottas vi med kostnader för underhåll av våra kulturbyggnader. Med kort varsel (sista raderna fylldes i kl.00:15 ansökningsdagen) söktes bidrag för Hus med Historia 2010. Kostnads beräkning totalt per fönster låg mellan 1500-1700 kronor beroende på skick. I maj månad kom det positiva beskedet vi var en av fyra hembygdsföreningar i länet som beviljats medel, men det skulle komma att krävas både professionell och ideella insatser för att ro projektet i hamn. Hur skulle vi nå ut till allmänheten för en rimlig kostnad? Vi använde oss av vår hemsida och Facebook men...Det var som bekant valår 2010 och här fanns chansen för kommunens politiska partier att göra en

kultur insats. En inbjudan skrevs och måndagen den 28/6 kl.15:00 deltog följande politiska partier M, C, Fp, Kd, S och V. Det skrevs ett stycke historia, det politiska samarbetet stärktes och media mötte upp i ett område med kulturvärden av riksintresse. Insatsen bestod i ett par timmars arbete med skrapning och slipning av ett fönster som adopterats av respektive organisation. Själva målningen kom att utföras av fackman. Kravet var att man skulle kunna vara social och ta en välförtjänt fikapaus samt tänka sig att svara på medias frågor på plats. Arbetet fortskred även om inte vädret alltid var på vår sida och till hösten kunde i september slutbesiktning göras och vårt efterlängtna bidrag betalas ut. Samtliga blyinfattade original fönster som arkitekten Erik Lundberg (1895 – 1969) en gång ritat är nu renoverade, målade

med linoljefärg i fönstrens ursprungsfärg och pryder nu vår hembygdsgård. Fönsterbågarna har utvändigt färgen grön umbra, invändigt ljusockra och fönsterfoder utvändigt i järnoxidgult. Ett arbete vi hoppas ska stå sig i många år framöver. Projektet Hus med Historia har bidragit till att föreningen haft möjlighet att göra flera för oss större satsningar där de tolv blyinfattade fönstren är direkt kopplade till bidraget. Bidraget har också medfört ökad kunskap om traditionella material och metoder. Föreningen har fått nya samarbetspartners och marknadsföring har nått en bredare publik och besökare som annars inte normalt skulle besökt Hembygdsgården.

Åsa Johansson
Risinge Hembygdsförening

Årets Förening 2010

Motivering till Sya Hembygds- och fornminnesförenings utmärkelse som årets förening: Kultur 2010

Sya Hembygds- och fornminnesförening arbetar mycket aktivt med separata program och många årligen återkommande aktiviteter i Sya Hembygdsgård och även på andra platser i Sya, t.ex. Pilkällan.

Med en omfattande programverksamhet som är riktad till allmänheten, är föreningen en viktig kulturbärare i Mjölby kommun. På hembygdsgården finns ett antal iordningställda museimiljöer som speglar livet förr i tiden på ett åskådligt och lättillgängligt sätt.

Bilden från utdelningen av priset. På bilden Göran Westerberg, Iris Unell, Jan Unell och Maud Lind

Foto Unell

Här kan man besöka en handelsbod, smedja, bibliotek, skrädderi och snickarverkstad bland andra.

Spångsholms bruk har ett eget museirum som visar tillverkning av järntråd, spik och kätting för nutida och framtida generationers besökare.

På senare tid har föreningens eldsjälarna även skapat ett telemuseum, som när man ser gamla telefoner, lockar till igenkännande leenden.

Sya Hembygdsförening bidrar på ett rikt och varierat sätt till upplevelsen av ett kulturarv.

Ing-Marie Hagelin

Sya hembygdsförening

Sya hembygdsförening har tilldelats kulturpriset för år 2010 och hembygdsförbundet gratulerar så hjärtligt! Många arbetstimmar insatser år tillbaka har härmed bevisligen uppskattats av Mjölby kommun.

Vi frågar ordförande i Sya hembygdsförening Iris Unell hur man lyckas inspirera och skapa en så god samarbetsanda inom en förening.

”Att lyssna på alla!”

Där har ni receptet för att nå ett gott resultat förmedlat av Iris Unell. Frivilliga händer behövs i en förening. Vid varje evenemang fylls hus och gräsplaner med besökare och även om det här som på många andra håll finns en så kallad kärntrupp är det många som visar intresse att hjälpa till på Hembygdsgården i Sya. Föreningen har 225 medlemmar och det är en stor procent av medlemskader som gärna ställer upp och lojalt bidrar med insatser.

Hur många visade det sig när det skulle anordnas en liten fest för de som jobbat, berättar Iris.

--Det blev 57 personer, en del hade hjälpt till mer eller mindre men alla som gjort någon insats bjöds in till smörgåstårter och underhållning.

Vad lockar mest besökare?

--Under gångna sommaren var Öppet hus mycket populärt och vi hade lagt in särskilda program som föredrag om gamla växter, allsång med Saltblandning och en dag med Langkvintetten. Öppet Hus kommer tillbaka i sommar.

Östgötadagarna och Loppis lockar också stor publik.

--Loppis trodde vi inte så mycket på till att börja men det slog väl ut. Det skulle till en början vara endast en dag men nu är det permanent.

Föreningen har skapat en fantastisk anda som uppmuntrar medlemmar att ställa upp. Hur har ni lyckats så bra?

--Jaa, receptet, säger Iris. Det är förstås att lyssna på alla, ta vara på alla och ta till sig förslag för att pröva. Alla ska känna att de behövs.

Ing-Marie Hagelin

Posttidning B

Avsändare:
Östergötlands Hembygdsblad
Magnus Davidsson
Box 254
590 21 Väderstad

Vi önskar alla föreningar och medlemmar i
Östergötlands Hembygdsförbund
en skön och innehållsrik
ny vår och sommarsäsong.

Styrelsen